

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет фінансів

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

економічної теорії

на тему:

«Валютні кризи в Україні: ретроспективний аналіз»

Студента 2 курсу Ф-22

групи

Дмитрука Р.А

Науковий керівник:

к.е.н., викл.

Вірковська А.А.

Національна

шкала _____

Кількість

балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль - 2017

План

Вступ

1. Теоретичні аспекти валютних криз як складової системи глобальної макроекономічної нестабільності.
2. Порівняльний аналіз валютних криз в національній економіці з країнами світу.
3. Напрями формування антикризових заходів в Україні.

Зміст

Вступ.....	4
1. Теоретичні аспекти валютних криз як складової системи глобальної макроекономічної нестабільності.....	6
2. Порівняльний аналіз валютних криз в національній економіці з країнами світу.....	11
3. Напрями формування антикризових заходів в Україні.....	17
Висновки.....	21
Список використаної літератури.....	23

Вступ

Актуальність дослідження. Україна на сьогодні перебуває на етапі самоусвідомлення як незалежної демократичної держави з власними державними атрибутами, кордонами, економікою і належним місцем в європейській спільноті. За останні вісімдесят років Україна перебуває у постійному кризовому стані, який змінює свій характер з економічного в політичний, з політичного в соціально-культурний і при цьому завжди залишаючи свій відбиток на людському факторі, збільшуючи напруження у суспільстві. Основною проблемою для України у боротьбі з наслідками усіх криз стало невчасне застосування тих чи інших заходів антикризового характеру.

Сьогодні, коли Україна входить до складу країн Європейського Союзу, одним з пріоритетних напрямків є досвід антикризового управління у цих країнах і його адаптація до реалій вітчизняної економіки і банківської системи.

У нинішні дні валютні кризи не залишили байдужими вже практично жодної людини. Основні питання, які зараз найбільше хвилюють будь-якого керуючого це те, як пережити світову фінансову кризу і мінімізувати втрати. Кризи мають властивість час від часу повторюватися, між ними є стабільність і зростання, потім знову виникає спад і криза. Важливо розуміти, що криза, як і в природі, це природний відбір, і в результаті нього відбувається очищення бізнесу – виживуть - найсильніші, слабкі - загинуть. Слабкі відносно продажів, доходів або у фінансовій стратегії, що порушують закони грошей - збанкрутують.

Проблема даного дослідження має актуальний характер в сучасних умовах. Про це свідчить повторюване вивчення порушених питань яким було присвячено безліч робіт. В головному- це матеріал, викладений в науковій літературі, що має загальний характер. З одної боку тематика дослідження має заінтересованість в наукових колах, а з іншої боку існує певна

роздробленість і складність у вирішенні питань. Це буде значити, що ця робота крім навчальної буде мати теоретичну, так і практичне значення, буде нести наукову новизну.

Економіка є циклічною, кризи є і будуть. Основи відповідальної макроекономічної політики, яка допоможе запобігти або пом'якшити майбутні кризи, закладаються саме в роки достатку. Тому тема даної курсової роботи є актуальною.

Теоретико-методологічну базу дослідження склали три групи джерел: авторські видання з досліджуваної проблематики, навчальна література та наукові статті у періодичних виданнях.

Об'єкт дослідження: валютна криза як елемент економічної системи.

Предмет дослідження: принцип і механізми подолання кризових явищ.

Мета курсової роботи: вивчити теоретичні основи валютних криз як економічної категорії.

Наукова новизна курсової роботи. Робота є спробою комплексного дослідження валютних криз та їх вплив на економічну динаміку, споживання та дохід.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що воно може бути базою для подальших наукових досліджень валютних криз в Україні.

Курсова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

1. Теоретичні аспекти валютних криз як складової системи глобальної макроекономічної нестабільності

Виникнення кризи свідчить про недосконалість економічної системи, а її подолання має базуватися на аналізі причин кризи і їх усуненні, що є важливим кроком на шляху прогресу та запобігання фінансовим кризам у майбутньому.

Перед початком аналізу моделей валютних криз слід встановити теоретичні межі поняття “ фінансова криза”. Необхідність такого кроку зумовлена тим, що окремі підходи до визначення фінансової кризи обмежуються її розумінням лише як валютної кризи, кризи неплатоспроможності чи кризи окремих сегментів фінансового сектору. Однак, погоджуємося з тим, що суть фінансової кризи полягає в “ глибокому розладі фінансової системи держави, який виявляється в незбалансованості державного та місцевого бюджетів, зростанні боргів як місцевих, так і центральних органів управління, порушенні структури видатків державного бюджету, нестабільності та падінні курсу національної валюти, у взаємних неплатежах суб’єктів господарювання” Таким чином, фінансова криза – це системна криза фінансового сектору держави, яка проявляється у формі криз окремих її сегментів або їх комбінацій.

Згідно з однією із класифікацій моделей фінансових криз розрізняють моделі фінансових криз першого та другого покоління, також виділяють моделі фінансових криз третього покоління.

Моделі фінансових криз першого покоління охоплюють абстрактні моделі фінансових криз, які намагаються пояснити валютні кризи, що виникають внаслідок краху режиму валютного курсу заснованого на прив’язці місцевої валюти до іншої валюти чи їх кошика. Теоретичну основу їх становлять канонічні моделі П. Кругмана (1979)

У праці “ Криза балансу рахунків” П. Кругман розвиває модель, суть якої полягає в тому, що уряд, у розпорядженні якого знаходиться певний обсяг валютних резервів, намагається підтримати фіксований курс національної валюти, прив’язаної до іншої валюти, більш впливової у міжнародних розрахунках. Постійне перевищення витратної частини держбюджету над дохідною фінансується шляхом монетизації бюджетного дефіциту, що відповідно веде до збільшення грошової маси в обігу. Підтримання курсового паритету на певному рівні зменшує обсяг золотовалютних резервів, а відтак поступово призводить до зменшення можливостей підтримки валютного курсу на бажаному рівні, а це, своєю чергою, дає поштовх до спекулятивної атаки на національну валюту. Наслідком такого розвитку подій стає вимушене відпускання валютного курсу у вільне (чи кероване) плавання, що супроводжується досить значною девальвацією національної валюти.

Подальший розвиток модель Кругмана знайшлав моделі Флуда/Гарбера, основною якісною відмінністю якої є спроба визначити часові межі настання кризи.

Мотив обох моделей полягає в тому, що ймовірність настання кризової ситуації значно зростає, коли уряд намагається утримати фіксований валютний курс, допускаючи при цьому значні фіскальні дефіцити. Певна теоретична обмеженість моделей фінансових криз першої генерації полягає в ототожненні фінансових криз з валютними кризами, однак своє завдання, яке полягало в спробах зрозуміти і пояснити природу виникнення низки валютних криз.

Якщо відмовитися від ідеї того, що уряд тільки й займається нарощуванням дефіциту держбюджету, а центральний банк – розпродажем резервів, і ввести в модель кілька варіантів дій влади, то картина помітно змінюється. Перед державою виникає проблема вибору з кількох альтернативних макроекономічних цілей, прийняття рішення, про досягнення яких, набуває форму пошуку оптимальної економічної політики. Ця

концепція лягла в основу так званої «Моделі другого покоління». Для здобутку тієї чи іншої мети владі необхідно розібрати баланс доходів і витрат і потім вибрати відповідний інструмент – підтримувати фіксований валютний курс чи ні. У моделі Ф. Озкана і А. Сазерленд якщо рівень безробіття в економіці і без того високий, влада навряд чи відстоюватиме фіксований курс, оскільки це потребуватиме підняття процентних ставок, що може поглибити проблему безробіття. У моделях М. Обстфельд, Б. Бенседа і О. Джейна зростання безробіття або державного боргу також підіймає витрати держави щодо захисту фіксованого валютного курсу, бо разом з безробіттям і державним боргом зростає ймовірність спекулятивної атаки. Уряд може відмовитися від підтримки фіксованого курсу, якщо він вважає, що така політика збільшує ймовірність банківської кризи і пов'язані з ним бюджетні витрати з реструктуризації банківської системи та погашення її боргів.

Третю групу моделей позначають як «моделі з інфекцією кризи». Її відмінність від двох попередніх полягає в тому, що в ній аналізується зв'язок між валютним кризою у внутрішній економіці і кризами в інших країнах. Прикладом моделей третьої групи служить модель Ф. Сметс і С. Джелча, в якій розглядається поширення кризи між двома країнами. Їх аналіз показує, що спекулятивна атака в одній країні може спровокувати атаку в іншій країні, якщо друга країна володіє невеликими золотовалютними резервами для захисту фіксованого курсу. Крім того, валютна криза, що завершується девальвацією, збільшує конкурентоспроможність експорту, що змушує інші країни також вжити девальвацію для збереження міжнародної конкурентоспроможності. У такій моделі валютна криза генерує інформацію про те, в яких країнах може послідувати наступний валютну кризу. Крах валютного режиму класифікується як «виправдане» або «невиправдане», залежно від того, підкріплюється чи воно негативним зміною макроекономічних факторів. Наприклад, якщо валютний криза у внутрішній економіці поширюється на інші країни з аналогічною політикою і макроекономічними характеристиками, то він вважається «виправданим».

Найчастіше «невиправданий» кризу ініціюється стадним поведінкою економічних агентів. Про третю групу криз необхідно зауважити, що вони можуть бути також визначені як моделі другого покоління, оскільки в них валютну кризу зв'язується з зовнішніми факторами, а не тільки з внутрішніми, як під моделях першого покоління. З цієї причини більшість економістів не виділяють моделі з інфекцією кризи в окрему категорію.

Часто для національної економіки зовнішні кризи вважають головною причиною внутрішніх валютних криз. Але насправді зовнішні кризи є лише каталізатором внутрішніх протиріч. Необхідно розуміти, що наявність саме внутрішніх диспропорцій у відтворювальному процесі, які формувалися роками, визначають хід і виникнення валютних криз у національній економіці. При збалансованості стадій відтворювального процесу, а саме експорту й імпорту, структури виробництва й структури споживання, кредитування й споживання, внутрішніх видатків із зовнішнім кредитуванням зовнішні кризи нездатні дестабілізувати економічну систему.

Валютні кризи безпосередньо впливають на всі стадії відтворення й на макроекономічні процеси. Зменшення вартості національної валюти призводить до відносного збільшення вартості імпортного товару й зменшення вартості національного товару.

Золотовалютні резерви спроможні реагувати на спекулятивні атаки амортизації. Відношення показника M2 до запасів відображає, якою мірою зобов'язання банківської системи опираються на міжнародні резерви. У разі валютної кризи, банківські вкладники поспішатимуть конвертувати свої внутрішні активи в іноземній валюті, так що цей показник відтворює здатність центрального банку задовільняти ці потреби і стабілізувати валюту. Є ризик щодо відношення зовнішнього боргу до валютних резервів, тоді як інвестори вирішили не подовжувати державний борг або приватні запозичення. Відносно немале завищення обмінного курсу пов'язано зі збільшенням ймовірності валютної кризи через негативний вплив на конкурентоспроможність. Зниження темпів зростання реального ВВП може

означати погіршення економічних умов і тим самим підірвати довіру інвесторів до можливих інвестицій країни.

2. Порівняльний аналіз валютних криз в національній економіці з країнами світу

За 23 роки самостійного економічного розвитку в українській економіці спостерігалось щонайменше три валютні кризи – в 1998-му, 2008-му і 2014 роках.

У 1998 році в національній економіці, з одного боку, спостерігалися від'ємне сальдо торговельного балансу та високий рівень зовнішнього кредитування. З другого боку – фінансова криза, яка вибухнула в країнах Південно-Східної Азії, торкнулася й України і викликала відплив грошового капіталу з фінансового й фондового ринків, що обмежувало пропозицію іноземної валюти. Фактором, який впливає на пропозицію та попит на іноземну валюту в національній економічній системі, є світові фінансові, валютні й загальноекономічні кризи. Світова економіка характеризується загальною валютною кризою, яка призводить до регулярного виникнення валютних криз у різних країнах і регіонах. Ці кризи в умовах глобального взаємозв'язку фінансових, фондових і товарних ринків породжують відплив грошового капіталу з національних економік та обмеження кредитування. Все це скорочує пропозицію іноземної валюти на зовнішньому і внутрішньому ринках. На відплив іноземного капіталу також істотно впливає й політична нестабільність, різка зміна політичного курсу, внутрішнє політичне протистояння, які призводять до відпливу іноземного капіталу, створюючи дефіцит іноземної валюти. За період із 1991-го до 2014 року на національну економіку найбільше вплинули такі кризи:

- фінансова криза в країнах Південно-Східної Азії в 1997–1998 рр.;
- економічна криза світової економіки в 2008 році;
- політична криза в Україні в 2013–2014 рр.

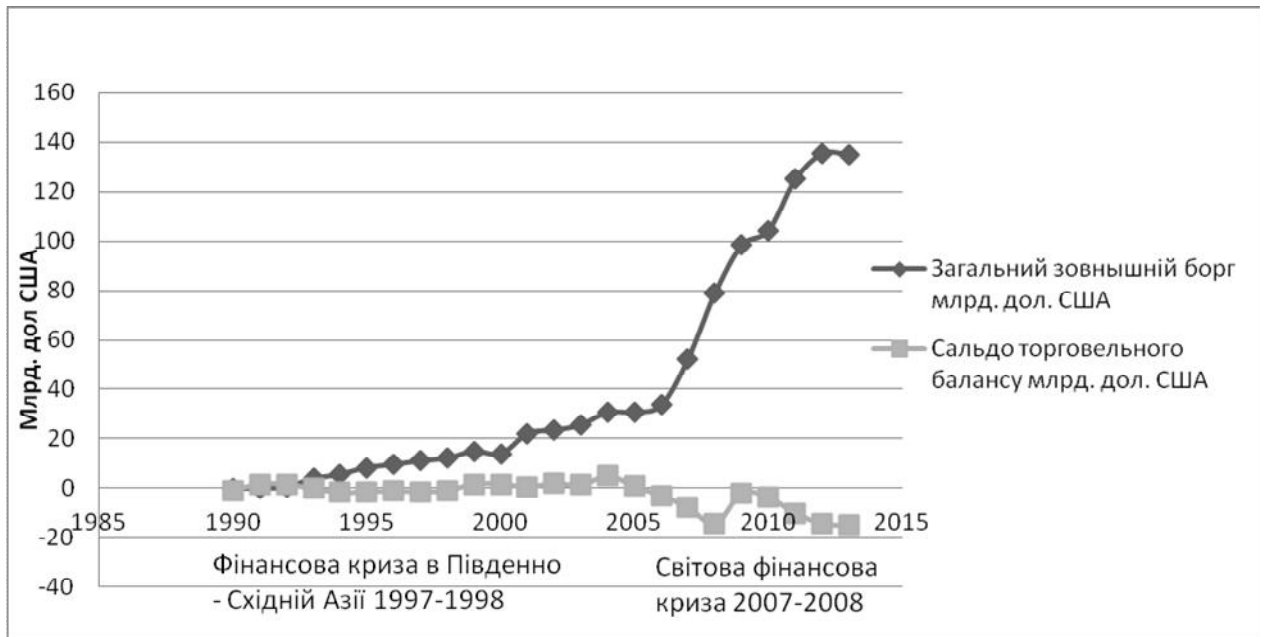

Рис. 2.1 Диспропорції між зовнішньою заборгованістю й сальдо торговельного балансу під час валютних криз у національній економіці

На рис 2.1 також відображено світові валютні кризи і позаекономічні шоки у взаємозв'язку з динамікою зовнішнього боргу й сальдо від'ємного балансу. Як бачимо, регіональна криза в Південно-Східній Азії, світова економічна криза та політична дестабілізація в Україні збігаються з максимальними розмірами диспропорцій між від'ємним сальдо торговельного балансу й розмірами зовнішнього кредитування в національній економіці.

Наслідком цих криз стала різка девальвація національної валюти: якщо її курс до валютної кризи становив 1.88 грн. за один долар США, то після валютної кризи він девальвував до 5.21 грн., тобто на 177%. Валютна криза 2008–2009 рр. у національній економіці виникла внаслідок світової фінансової й економічної кризи, нарощування від'ємного зовнішньоторговельного сальдо й зовнішнього боргу та ускладнювалася кризою споживчого кредитування. Національна валюта девальвувала на 54% – із 5.26 грн. за долар США до 7.79 грн. за долар США. Валютну кризу 2014 року в національній економіці можна вважати продовженням валютної кризи 2008–2009 рр., тому що вона відтворюється тими ж макроекономічними

процесами, що й попередня, – високим рівнем від’ємного сальдо торговельного балансу й зовнішнього боргу. Каталізатором девальвації послужила внутрішньополітична криза, зміна системи управління і російська військова агресія проти України. Вартість національної валюти знизилася з 7.99 грн. до 15.77 грн. за долар США наприкінці 2014 року, тобто на 197.4%.(рис 2.2)

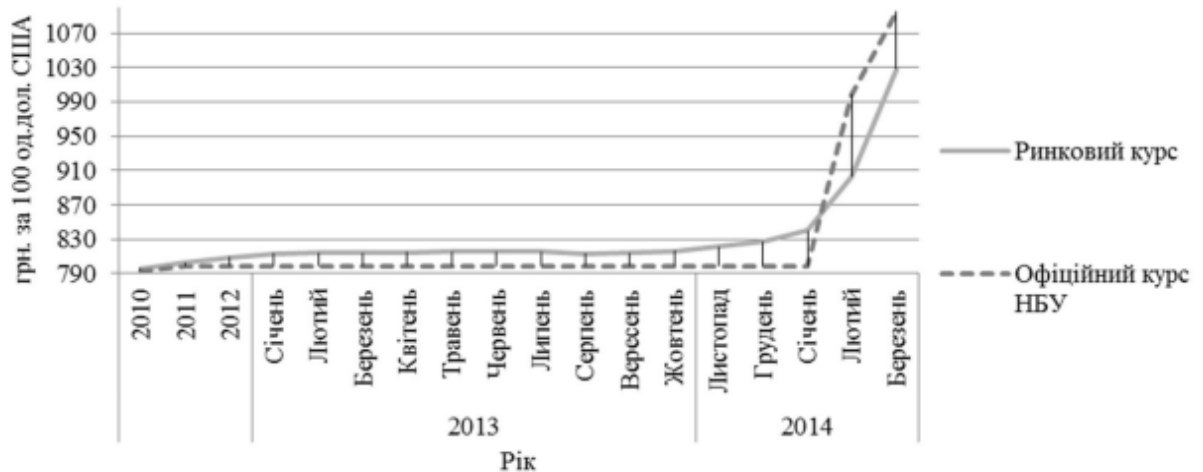

Рис. 2.2 Середньозважений курс гривні за операціями банків України з іноземною валютою за 2010-2013 рр., грн. за 100 од. доларів США

Будь-яка економічна криза насамперед пов’язана з невідповідністю попиту і пропозиції на певний економічний елемент і валютні кризи не є винятком. Різка зміна пропозиції або попиту на національну й іноземні валюти призводить до втрати рівноваги між валютами і подальшого пошуку балансу шляхом зміни валютних курсів. У результаті національна валюта або підвищується, або знижується в ціні. При цьому валютну кризу в національній економіці частіше пов’язують саме з девальвацією (зниженням) курсу вітчизняної валюти, зниженням пропозиції іноземної валюти й вичерпанням золотовалютних резервів країни. Пропозиція іноземної валюти в національну економіку забезпечується кількома шляхами:

- експортом національного товару у світову економіку й одержанням валютної виручки;
- зовнішнім кредитуванням національної економіки;

– іноземними інвестиціями в національну економіку.

Відповідно попит на іноземну валюту забезпечується:

– імпортом у національну економіку; – кредитуванням іноземної економіки;

– інвестиціями в іноземну економіку.

Обсяг іноземних інвестицій у національну економіку незначний, фінансова система є не настільки потужною, щоб значною мірою фінансувати іноземний сектор, а економічна система також несуттєво його інвестує. При цьому національна економіка має значні обсяги зовнішнього кредитування й імпорту. Тому найвагомішими факторами, які визначають пропозицію та попит на іноземну валюту, є зовнішнє кредитування національної економіки й імпорт. Розглянемо ці макроекономічні процеси, відображені в додатку 1, у взаємозв'язку з виникненням валютних криз.

Експорт товару забезпечує приплив іноземної валюти, а імпорт товару – її відплив із країни. Отже, динаміка сальдо торговельного балансу визначає пропозицію та попит на іноземну валюту. Як свідчить аналіз, найбільше від'ємне сальдо торговельного балансу в ході циклічності національної економіки спостерігалось протягом: – 1997–1998 рр. на фазі депресії першого середнього циклу; – 2007–2008 рр. на фазі зростання другого середнього циклу; – 2012–2014 рр. на фазі депресії другого середнього циклу.

Зіставляючи ці дані з датами валютних криз у національній економіці, можна стверджувати, що збільшення від'ємного сальдо платіжного балансу випереджало виникнення валютних криз. Саме після певних періодів економічного розвитку, коли в зовнішній торгівлі домінує імпорт над експортом, і створюється максимально від'ємне сальдо та виникають валютні кризи.

На сучасному етапі розвитку економічних відносин на валютному ринку є низка учасників, робота яких є домінуючою і завдяки яким стає можливим ефективне функціонування цього ринку. До таких учасників насамперед належать банки, а також окремі небанківські фінансово-кредитні

інститути та брокерські фірми. Банки є головними суб'єктами валютного ринку, тому що саме в них відкривають і утримують валютні рахунки інші учасники ринку для здійснення потрібних конверсійних та депозитно-кредитних операцій у валюті. Банки, через операції з клієнтами, акумулюють сукупні потреби ринку у валютних конверсіях, притягають і розміщують кошти через співробітництво з іншими банками. Крім задоволення заявок своїх клієнтів, банки також провадять валютні операції самостійно за рахунок власних коштів. У зв'язку із цим валютний ринок прийнято аналізувати як ринок міжбанківських угод, головне місце на якому відводиться комерційним банкам. Найпоширенішими видами валютних операцій, які здійснюються банками на валютному ринку, є такі: конверсійні (форексні) операції (обмін однієї валюти на іншу); депозитно-кредитні операції (надання міжбанківських позик (розміщення депозитів) у різних валютах). Робота банків значною мірою залежить від центральних банків, адже саме ними регулюється валютна діяльність через видачу письмових дозволів банкам на здійснення валютних операцій. В Україні порядок і умови їх видання регламентуються загальним актом НБУ – Положенням про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій.

На готівковому ринку гривня за операціями з продажу також незначно девальвувала (на 1,2%) з 8,1408 грн./дол. США на кінець січня 2013 року до 8,28 грн./дол. США на кінець грудня. Проте в перші місяці 2014 року курс національної валюти досяг історичного мінімуму перевищивши помітку в 1000 гривень за 100 доларів США. Спекулятивні операції на валютному ринку занизили оптимальний курс на 15-20%. З цієї метою був реалізований комплекс заходів, спрямованих на лібералізацію валютного ринку, що супроводжувався переходом до плаваючого режиму курсоутворення.

Протягом 2010-2013 років було збільшення коштів банків. За цей період сума коштів банків зросла на 15,5 % порівняно із початком досліджуваного періоду, і вона перевищила 1100000 млн. грн. За весь період

сума коштів банків зростала, тенденція відмічалася лише до коливання темпів зростання.

Сума коштів банків в іноземній валюті на початок 2011 року перевищила 8380 млн. грн., час зросла і її частка до 48,1 % в загальній сумі коштів. Нарощування суми коштів банків в іноземній валюті сягало протягом всього 2011 р. та 2012 р., а на початок 2013 року вона сягнула найбільшого значення за досліджуваний період. Як наслідок стабілізації валютного ринку України спостерігається поступове нарощування банківських валютних вкладів фізичних осіб.

Скорочення обсягу кредитів в іноземній валюті в 2010 – 2013 роках значною мірою відбулось за рахунок обмеження кредитування фізичних осіб на невиробничі цілі в іноземній валюті. Нестабільність національної валюти в кризовий період призвело до зростання вкладів населення в іноземній валюті в 2010 – 2013 роках. Низька ліквідність банківської системи і висока ціна міжбанківських ресурсів змусила банки України в посткризовий період більше залучати вільні кошти фізичних осіб, що стало результатом збільшення вкладів населення в депозитному портфелі банків.

3. Напрями формування антикризових заходів в Україні

Під антикризовою політикою держави слід розуміти “напрямок дій органів державної влади з розробки і реалізації комплексу заходів, спрямованих на передбачення та попередження криз, а у разі їх настання – мінімізацію негативних ефектів, поступовий перехід до економічного розвитку”

Наявна в Україні ситуація є відображенням як нагромаджених внутрішніх економічних і політичних проблем, так і негативного впливу нещодавньої глобальної фінансової кризи, без вирішення яких неможливо сподіватись на швидке виведення національної економіки з економічної кризи.

Прояв кризових явищ в Україні спонукав уряд до реалізації відповідних антикризових заходів. Наприклад, урядова антикризова програма «Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток» орієнтована на вирішення двох завдань: по-перше, мінімізувати негативні ефекти від світової кризи, по-друге, забезпечити вихід на траєкторію стабільного соціально-економічного розвитку у посткризовий період 2010 -2012 роки. При цьому, економіка має стати більш адаптованою до зовнішніх збурень і нових викликів. Урядом розроблено Стратегію національної модернізації до 2020 року. Основні напрями Стратегії побудовано так, щоб дати відповідь на кожний виклик, що стоїть перед нами шляхом забезпечення сприятливих рамкових умов для підвищення адаптивності економіки до зовнішніх шоків; формування усіх умов для розвитку людини і сталого розвитку в цілому; технологічного прориву та структурної модернізації індустрії; повне зняття інфраструктурних обмежень; переходу до вискоєфективного аграрного та аграрно-переробного виробництва і створення сучасної інноваційної системи; вирішення інтеграційних задач.

В цілому уряд розробив та направив до Верховної ради понад 160 законопроектів, що мають антикризовий характер. Вони були спрямовані на:

- фінансову стабілізацію (регулювання фінансового сектора, підтримка банківського сектора, валютне регулювання, покращення структури платіжного балансу);

- макроекономічне регулювання (вплив на реальний сектор економіки, захист та стимулювання національного виробника, підтримка внутрішнього попиту);

- соціальну політику (соціальний захист населення, стримування безробіття)

Криза в Україні 2014-2015 рр. вимагає використання усіх перерахованих вище інструментів антикризового управління:

- на рівні Національного банку України (НБУ), зміцнивши цим самим його спро- можливість щодо створення відповідних монетарних умов для сталого економіч- ного зростання та посилення регуляторного впливу на зміцнення стійкості банківської системи країни, зростання її кредитного та інвестиційного потенціалу;

- на рівні банків України з метою забезпечення передумов ефективного розвитку банківського сектору на засадах високої довіри і дотримання інтересів держави, банків та споживачів фінансових послуг [6]. Проведення антикризових заходів центральним банком передбачає його діяльність і співпрацю з різними гілками влади в загальнодержавних цілях. Варто зазначити, що комплексна програма розвитку банківської системи України на 2015-2020 рр. є частиною загальноукраїнської програми Стратегії стало- го розвитку "Україна-2020", Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Меморандуму про співпрацю з Міжнародним валютним фондом, Угоди про коаліцію депутатських фракцій "Європейська Україна" тощо [7]. У рамках цих документів і проводяться центральним банком антикризові заходи, які здійснюватимуться за трьома основними напрямками. Вони забезпечать цінову та фінансову стабільність, а також

розбудову інституційної спроможності НБУ в наглядових і регуляторних функціях, підвищення ефективності його діяльності як державної інституції.

Ключова особливість 2015 р. полягає в тому, що економіка увійшла в стан стагфляційної макроекономічної динаміки, тобто процеси зниження виробництва ВВП поєднуються із значним зростанням цін. Це потребує, з одного боку, заходів щодо зниження інфляції, з іншого – підтримки економічного зростання. Для подолання кризи і забезпечення цінової стабільності НБУ застосовує фінансові інструменти, проводячи стратегічно і тактично виважену монетарну політику (що є підґрунтям стійкої курсової динаміки і зниження інфляції) з поступовим переходом до інфляційного таргетування [8]. Вона передбачає: розбудову сучасного інструментарію та операційної системи монетарної політики відповідно до найкращих практик центральних банків; зниження інфляції та її волатильності, а також інфляційних очікувань економічних агентів; проведення незалежної монетарної політики.

Структурні та операційні інструменти антикризового управління НБУ застосовує для фінансової стабільності та розбудови інституційної спроможності центрального банку. Вміле їх поєднання та вчасне застосування НБУ дасть змогу вирішити такі завдання:

1. проведення реформи системи регулювання фінансових ринків;
2. підвищення ефективності виконання регуляторної та наглядової функції НБУ;
3. вдосконалення організаційної структури, спрощення внутрішніх процесів і оптимізації роботи Національного банку України на основі запровадження передових підходів з управління діяльністю центральних банків;
4. підвищення прозорості фінансових операцій та протидії використанню банківської системи з метою відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму та удосконалення

законодавчо-нормативної бази банківської системи та стимулювання застосування новітніх технологій у банківській системі.

Щодо напрямку забезпечення фінансової стабільності, НБУ здійснив кілька основних кроків, які змінюють структуру банківської системи. Так, одним з першочергових кроків НБУ було "очищення" банківської системи від банків, які займаються невластивими їм операціями та обслуговують бізнес їхніх акціонерів. Адже цим вони наражають на ризик як кошти своїх клієнтів, так і інших учасників ринку, а також стабільність банківського сектору загалом. НБУ здійснив такі першочергові кроки [8]:

- виведення з ринку проблемних банків і банків, які порушують законодавство у сфері фінансового моніторингу, що оздоровило банківську систему та дало їй змогу ефективно розвиватися;
- підтримка НБУ платоспроможних банків, зокрема надання кредитів рефінансування;
- вживання заходів НБУ щодо покращення якості управління банків, зокрема шляхом підвищення вимог до менеджменту, посилення відповідальності керівництва банків та акціонерів, поліпшення ризик-менеджменту, фінансового моніторингу тощо;

Висновки

Історичний розвиток світової економіки обумовлює потребу в спостереженні та глибокому розгляді процесів, що визначає необхідність світових економічних криз. Згідно такого аналізу, стає можливим виявлення притаманних передкризових властивостей та відмінностей в структурі кризових явищ на різних стадіях розвитку світової господарської системи.

Розгляд емпіричних моделей згідно виникнення валютних криз і валютного регулювання в нестабільних умовах економіки вказав, що ці моделі мають істотне значення для забезпечення раннього попередження країн, які є вразливі щодо кризових потрясінь.

Спектр нестійких, пов'язаних з валютними кризами, поміщають такі макроекономічні та фінансові основи, як гроші та зростання внутрішнього кредиту, бюджетного дефіциту, дефіцит поточного рахунку, завищення реального обмінного курсу і зростання виробництва; а також такі змінні як оцінки вразливості країни стосовно атак, зокрема достатність міжнародних резервів стосовно можливих короткострокових зобов'язань зовнішнього і внутрішнього походження, іноземні фінансові потреби та загальну стійкість фінансового сектору.

На підставі аналізу валютних криз національної економіки 1998-го, 2008-го і 2014 років можна виділити загальну схему виникнення валютних криз. Лібералізація міжнародного й національного ринку капіталів призводить до зростання обсягів запозичень національних макроекономічних суб'єктів за кордоном, що зумовлює приплив короткострокового капіталу в національну економіку.

Недосконалість національної структури промисловості й споживчий бум призводять до від'ємного сальдо платіжного балансу, який фінансується за рахунок зовнішніх кредитів. Локальні й загальні кризи світової економіки різко припиняють приплив іноземного капіталу всередину національної

економіки й викликають відплив іноземного капіталу з національної економіки. Різке обмеження пропозиції іноземної валюти при збереженні високого попиту на неї призводить до валютної кризи, а також кризи банківської системи, кризи платіжного балансу, кризи на ринку кредитів, бюджетної кризи і, зрештою, до загальної економічної кризи.

Як підсумок дослідження емпіричних моделей економічних криз необхідно відзначити, що ніяка з них не може претендувати на універсальність та досконалість, безпомилково передбачати виникнення криз та мінімізувати їх. З огляду на це, з'являється необхідність продовження дослідження у цьому напрямку та розробки комплексної системи оцінки фінансових ризиків з врахуванням особливостей економічної системи певної країни, що сприятиме ранньому попередженню кризових ситуацій.

Список використаної літератури

1. Аникин А.В. О типологии финансовых кризисов / А.В. Аникин // Вести Московского университета. Серия: Экономика. – 2001. – №4. – С. 48. 2.
2. Барановський О.І. Предтечі фінансових криз / О.І. Барановський // Фінанси України. – 2009. – №3. – С. 3-21. 3. Береславська
3. О. Чинники курсової нестабільності в Україні / О. Береславська // Вісник НБУ. – 2009. – № 2. – С. 8-14. 4.
4. Бурлачков В. Теоретичні основи грошово – кредитної політики та світова фінансова криза / В. Бурлачков // Економіка України. – 2009. – №2. – С. 49- 59. 5.
5. Головнін М. Вплив фінансової глобалізації на грошово-кредитну політику: теоретичні аспекти і реакція на фінансові кризи / М. Головнін // Економіка України. – 2009. – № 2. – С. 67-78. 6.
6. Гриджук Д. На шляху до очищення / Д. Гриджук // Інвестгазета. – 2009. – №9 – С. 57. 7
7. Данилишин Б. Економіка України: життя після кризи? / Б. Данилишин // Дзеркало тижня. – 2009. – №1.
8. Дзюблюк О. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках / О. Дзюблюк // Вісник НБУ. – 2009. – №5. – С. 20-32.
9. Журавка Ф. Валютна політика в умовах трансформаційних змін економіки України: монографія / Ф. Журавка. – Суми: Ділові перспективи: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008 – 334 с.
10. Зиньков Д. Банкир – о сигналах / Д. Зиньков // Бизнес. – 2009. – № 12. – С. 29.

11. Іноземна валюта в Україні: збірник систематизованого законодавства. – 2001. – № 13. – 226 с. 34
12. Коваленко В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: монографія / В. Коваленко, О. Крохмаль. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
13. Корнєва І.В. Регулювання валютного курсу в умовах світової фінансової кризи / І.В. Корнєва // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 8. – С. 233-238.
14. Кравчук К. Народні резерви / К. Кравчук // Контракти. – 2009. – № 18-19. – С. 8-9.
15. Кузнецов М. Мировая валютная система капитализма: под знаком “дольового” кризиса / М. Кузнецов. – М.: Финансы и статистика, 1990. – 144 с.
16. Лапчук Б.Ю. Фактори вибору валютного режиму в країнах Центральної та Східної Європи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.05.01 “Світове господарство і міжнародні економічні відносини” / Б. Ю. Лапчук. – К., 2004. – 20 с.
17. Лэкстон Д. Внешние последствия государственного долга. Специальный выпуск Научно-исследовательского управления МВФ / Д. Лэкстон. – Б.м. – 1996. – 16 с.
18. Лэттер Т. Выбор режима валютного курса / Т. Лэттер. – Лондон : Центр по изучению деятельности центральных банков Англии, 1996. – 33 с.
19. Линдерт П.Х. Экономика мирохозяйственных связей / П.Х. Линдерт. – Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1992. – 520 с.
20. Луцишин З.О. Міжнародні валютно-фінансові відносини: практична філософія та реалії української економіки / З.О. Луцишин. – Тернопіль: Збруч, 1997. – 450 с.